

Abonamentul:

pe 1 an 6 cor.
pe 1/2 an 3—
pe 1/4 an 1-50

ROMANIA:

pe 1 an 10 lei
pe 1/2 an 5—

TARA NOASTRA

REVISTA SĂPTĂMÂNALĂ.

Redacția
și
administrația
SIBIU
NAGYSZEBEN
strada Morii 8.

Concluzul Congresului în chestia catehizării — nimic.

Între Români din statul ungar și guvernele maghiare s'a declarat un conflict permanent, care câte odată e mai acut, câte odată mai domol, dupăcum se simt domnii dela stăpânire — mai tari sau mai slabi, mai în drept sau mai puțin în drept.

Lucru firesc lupta se poartă cu arme inegale.

Intr'o parte — e puterea, e banul, e baioneta jandarmului, e întreagă administrația și în unele cazuri și justiția pe partea guvernului, — într'alta este numai sârmana dreptate, care de decenii încoace umblă cu capul spart.

Români și-au dat de multeori seamă, că din lupta aceasta pot eși înfrânți, decimați și striviți, — dar cel puțin învingerea morală o credeau pe partea lor, pentrucă lupta lor nu eră o luptă de ofensivă ci o luptă în care ești silit să-ți aperi ce ai mai scump, biserica, neamul, legea și limba. Așa s'a incins pe tema aceasta și lupta pentru limba de catehizare în școalele de stat.

După legi sancționate, guvernul e dator să facă și ridice în ținuturi românești — școale de stat, cu limba de propunere românească, dar nu o a făcut și n'a fost putere pe lume să îl silească să facă atari școli.

A ridicat însă cu duimul școale de stat cu limba de propunere maghiară —

și la început le-am combătut, pe urmă ne-am dat cu ele și azi gem de copii de ai noștri.

Ne rămăsese în acele școli limba de catehizare neatinsă, rămăsese dreptul bisericii de a-și forma ea învățământul religiunii pentru catehumenii ei. Dar ce să vezi? Mai întâi Wlassics, apoi Lukács și pe urmă conțele Apponyi marele iezuit, vânătorul după popularitate ieftină, omul ce s'a acățat de pulpanele tuturor oamenilor tari dela Tisza—Bánffy pân' la Kossuth — n'a putut să vadă cu ochi buni acest drept al bisericii, și a dat cunoscutele ordonanțe prin care cu abateri dela lege — cere ca învățământul religiunii să se facă în limba maghiară. Ordonanțele au provocat o furtună neobicinuită, pân' și la cei mai pacinici și îngăduitori arhierei ai bisericilor noastre românești, și văzând vulpii, că au mers prea departe, au tot redus din pretenții pânăce la urmă s'au mărginit să ceară catehizarea în limba statului numai în școalele superioare. În atare stadiu ne-a găsit congresul național întrunit anul acesta.

Se putea oare ca biserica vie, reprezentanții poporului și clerului să nu zică și ei un cuvânt la atare amestec ilegal al guvernului în trebile bisericii.

Se putea oare, ca să sufere congresul în mâinile căruia Șaguna a pus soartea bisericii, ca preoților noștri să le poruncească puterea lumească?

Se putea trece peste o ordonanță atât de îndrăzneată venită dela un ministru îngâmfat, care se amestecă în dreptul

bisericii, în afacerile interne ale acesteia, cerând supunere și ascultare oarbă dela toată preoțimea română? Ei bine așa ceva nu se putea trece cu vederea. Congresul a fost în drept și dator să ceară actele cu pricina, și să vadă, are ori n'are ministrul dreptul care și-l aroagă cu o îndrăzneală ne mai pomenită. Și a aflat congresul, a aflat episcopatul reprezentat în congres, am aflat cu toții că legea și dreptatea sunt pe partea noastră — și am decis cu glas unanim, că nu putem da ascultare ordonanțelor ilegale ale grofului Apponyi.

Preoțimea noastră nu este subordonată ministrului, ci după canoane numai Episcopului și consistoriilor instituite după canoane și după Statutul organic. Tot omul cuminte se așteaptă că afacerea ajunsă aici, ministrul va evita să provoace un „kulturkampf“ pe întreaga linie și văzând că dreptul este pe partea noastră, să revoce ordonanțele.

Ceice așa au crezut amar s'au înșelat.

Atotputernicul ministru a slobozit zăvozii dela „Budapesti Hirlap“ asupra bisericii noastre și asupra congresului, care s'a dovedit la înălțimea sa — apoi a cerut telegrafice concluzul congresual încă nepromulgat și neautenticat — l-a așternut Majestății Sale, cu propunerea să îl anuleze ca ilegal — și cu o grabă nemaipomenită, ca și cum ar fi fost vorba de perirea lumii, preagrățiosul nostru monarh, cu mâna cu care ne-a dat drepturile autonome în biserică, cu aceea a subscris sentința de moarte a bisericii noastre la 11 Nov.

FOILETON.

Tragedia omului. — Emeric Madách.*)

TABLOUL XIII.

(Haosul. În depărtare se vede un petec din pământ, micșorându-se din ce în ce până-ce dispăre între stele. Ceață care se întunecă până devine beznă. Adam, moșneag sburând cu Lucifer.)

Adam.

Ăst sbor nebun răspunde-mi unde duce?

Lucifer.

Nu ți-ai dorit tu, desbrăcat de humă,
În sfere 'nalte să pătrunzi, — acolo
Unde spuneași că glas de înrudire
Dela un duh ai deslușit...

Adam.

E drept,

Dar nu-mi credeam atât de rece calea;
Pustiu e tot ș'atâta de străin
Ca domul unui făcător de rele...
Două simțiri în pieptul meu se luptă:
Eu văd ce 'ngust e lutul care 'nchide
Pornirea mea de sbor în alte lumi
Aș vrea să scap de sânul lui, — dar vai,
De dor eu plâng, căci doare despărțirea.
Ah Lucifer! Privește înapoi...
Întâi pierdurăm florile din ochi,
Apoi frunzișul tremurat din codri;

*) Fragment din traducerea ce apare în volum în timp apropiat.

Peisajul întreg atât de 'mpeștriat —

Imi pare-acum pustie fără rost.

Ce ne mișcă, a șters acum. — Și stânca

Pare sgulită 'n mușunoi nătâng..

Iar norul plin de trăznet — socotit

De cei de jos un glas sfântit din cer,

S'a subțiat în aburi nevoieși...

Unde-i întinsul mării care urlă?..

Un petec sur pe globul ce rotind

Se pierde-acum în droaia de tovarăși...

Aici a fost întreagă lumea noastră...

O Lucifer și ea s'a dus... și ea...

Răspunde-mi, oare trebuie să o pierdem?..

Lucifer.

Se schimbă tot privit din înălțime...

Întâi se pierde farmecul, apoi

Mărimea, forța până ce rămâne

Temeiul rece îngredit în cifre.

Adam.

În urma noastră stelele rămân

Și nu simt țintă, stavilă nu simt,

Ce prețuiește viața fără luptă...

Fără iubire?... — Sgriburesc Lucifer!

Lucifer.

Dacă-i sfârșită vitejia ta,

Să coborim la jocul din țărână!

Adam.

Eu nu ți-am zis! Eu vreau tot înainte!

Până se rup, numai atât mă dor

Priponele ce de pământ mă leagă.

Dar — vai — ce simt? Răsufletu-mi s'oprește

Putere n'am și mintea mi se'ncurcă.

Să fie — aievea basmul lui Anteu

Ce doar' atât putut-a să trăiască

Cât s'a atins de pravul pământesc?..

Spiritul pământului.

Adevărat... Mai mult e ca un basm...

Tu mă cunoști — sunt duhul pământean,

În suflul tău viața mea se sbate...

Vezi, pân'aici hotarul meu se 'ntinde,

Tu vei trăi de te întoreci din drum,

Te prăbușești de vrei să urci mai sus,

Ca viermele ce 'n picurul de ploaie

... Se svârcolește... căci pe seama ta

Pământul e ăst strop...

Adam.

Zadarnic vrei

Să mă înfrici, eu nu te-ascult... Doar' trupul

De mi-e al tău, — cu sufletul rămân.

Nu au hotar ideia ș'adevărul,

Ce mai întâi s'au plăsmuit ca lutul

În care dorm materiile tale...

Spiritul pământului.

Biet muritor supus deșertăciunii!

Incearcă-te și groaznic vei cădea!

Mai vechi socoți mirosul decât crinul

Și mai întâi e forma decât trupul

Și după soare raza tu o crezi?.

Ii trebuiã ministrului acest act, ca sã-și rehabiliteze popularitatea, care trage pe dunga morții.

Agentii guvernului de aici, și încă verosimil români de ai noștri, ș'au făcut bine slujba, au informat bine pe ministru despre toți pașii ce se fac în Sibiu, și ministrul s'a grăbit ca sã aducã forului competent hotărîrea majestaticã.

Probabil cã înalta hotărîre are sã fie și pentru blãjeni un fel de *memento*, dacã cumva nu ocazie bine venitã, pentru a luã cel puțin pe hârtie o altã ținutã ca cea de pânã aci, pentru cã de mulțori e foarte rentabilã rezerva ce și-o impun unii frați în contul altor frați, bătându-se în piept: *iatã cum înțelegem noi misiunea patrioticã a bisericeii*. La noi se face în tãcere domol ceea ce cere ministrul azi, numai cãt nu o fac cateheții români, ci cateheții catolici cãrora le punem la dispoziție copii și studenți din gimnaziu. În acest stadiu al afacerii ni se impune de sine întrebarea *quid nunc?*

Oare aceasta e rãsplata fidelitãții noastre manifestate de veacuri față de tronul și dinastia Habsburgilor?

Dar sã nu ne punem astfel de întrebãri, cãci rãspunsul ce l-am dà în momentele primei surprinderi ar putea fi și pripit și neprecut și pãgubitor pentru poporul nostru ca și pentru dinastie. Sã ne impunem cea mai mare liniște sufleteascã, însă sã nu ne oprim la drumul de jumãtate. Bãrbãtește sã cerem sã ni-se respecte drepturile și sã cerem pânã atunci, pânãce ni se va face dreptate, cãci dreptatea e pe partea noastrã, este sancționatã în legile țãrii și nu ni-o poate rãpi nimenea, dacã de bunã voe noi nu o dãm. Sã mergem înaintea tronului rãu informat — la regele mai bine informat — și sã demascãm toate uneltirile iezuiților, cari dau nãvalã contra limbei noastre.

Remanierea ministerului din România s'a făcut zilele aceste. Noii miniștri d. d. Al. Constantinescu, M. Orleanu și General Crãiniceanu s'au prezentat la Castelul Peleș și-au depus jurãmântul.

Un faliment.

Partidul independist de sub șefia lui Kossuth fiul a dat faliment... Nimbul „tatãlui“ Kossuth n'a fost în stare sã facã nevãzute micile slãbiciuni și marile ambiții ale „fiului“ Kossuth și partidul independist a ajuns din nou sub șefia lui Justh, care fusese președintele lui înainte de-a veni în țarã Kossuth Franți.

De simpatii mari nu s'a bucurat Fr. Kossuth niciodatã. Mãiestrul gazetãriei maghiare, rãposatul Bartha Miklos, fusese între cei dintâi cari l-au atacat în modul cel mai violent pe acest „exploatator al unui trecut sfânt“. Și pilda lui Bartha a fost urmatã de mulți alții, pânã în cele din urmã, convingându-se cu toții despre marele rãsunet ce-l are numele „Kossuth“ și astãzi în popor, au încetat cu atacurile și l-au recunoscut șef nominal al partidului, dându-i, însă, întotdeauna drept ajutor un șef real.

Fr. Kossuth a fost întotdeauna un om aulic, lipsit de orice calitãți cari ar fi putut justifica ambițiile lui de a face carierã în viața publicã și, înainte de toate, în politicã. Bolnãvicios, fire molesitã, influențabil, a fost o pãpușe în mâinile celor cari îl încunjurau și fãcea și spunea tot ce-i recomandã anturajul sãu... Aveã, însă, numele „Kossuth“ și acest nume pentru care el n'a știut sã facã nimic — i-a salvat situația ani îndelungați.

Criza partidului independist, care s'a sfârșit acum cu ieșirea din partid alui Kossuth și a aderenților sãi, dateazã de mult și alcãtuieã germenul crizei guvernului... Criza guvernului coaliționist a fost și e numai o urmare a crizei ce-a bântuit în sânul partidului independist de sub șefia lui Kossuth.

Acest partid s'a întãrit în anii din urmã — înainte de criza partidului liberal — într'un mod atãt de rapid, încãt a deșteptat nãdejdi sangvinice în sânul partidului. Intãrirea aceasta a fost, însă, numai aparentã: s'a sportit

numai numãrul membrilor partidului, fãrã ca partidul sã fi câștigat și forțe intelectuale de seamã. Partidul kossuthist n'a avut, în anii din urmã, de cãt un singur bãrbat politic: fostul ministru de justiție Polonyi, și un singur publicist mare: Nicolae Bartha, rãposatul șef al ziarului „Magyarország“. În parlament, Polonyi încurcã ițele guvernelor liberale îndrumând el tactica politicã a opoziției kossuthiste; în afarã de parlament Bartha câștigã aderenți noi prin articolele sale scrise cu avãnt scãnteietor și într'un stil de o frumusețã impecabilã. Și mai erã numele șefului Kossuth!

Cu ajungerea coaliției la putere a început decadența partidului. Bartha a murit, Polonyi a fost scos din guvern; Kossuth a ajuns consilier intim... Partidul, în urma pactului încheiat cu Viena, a fost nevoit sã-și renege toate tradițiile și principiile politice. S'au ridicat glasuri de nemulțumire; elemente fãrã nici o pregãtire au început sã-și reclame rol conducãtor, — și partidul n'aveã un singur om mãcar care sã impunã prin autoritatea sa. Kossuth a fost în totdeauna un șef tolerat numai, fãrã sã fi fost cãndva îndrumãtorul real al politiceii partidului sãu. Bolnãvicios, lipsit, de calitãți intelectuale, numai numele îi îndreptãtea șefia. Nimbul kossuthismului începe sã disparã; numele Kossuth începe sã-și piarzã creditul... Ce lipsã mai e, darã, de șefia unui om lipsit de tot ce-i poate justifica titlul la un rol conducãtor?

Ruptura din sânul partidului independist n'a surprins pe nimeni. Toatã lumea politicã erã convinsã cã acesta trebuie sã fie sfârșitul... *Partidul independist, alcãtuit din elemente atãt de eterogene, nu putea fi menit sã fie partid guvernamental...* S'a tãcut darã ruptura în douã tabere: tabera guvernamentalã de sub șefia lui Kossuth, și tabera opoziționalã de sub șefia lui Justh. Și ironia sorții e cã partidul lui Kossuth, la alegerea președintelui Camerei (Justh și-a dat demisia), n'a putut sã-și aleagã candi-

De ți-ai vedeã tu sufletul pribeag
In haosul fãrã hotar, cum catã
Un înțeles și-o formã de ntrupare,
Cum se trudește inzadar ș'apoi
Cãt de strein e 'n toatã lumea asta,
Cum stã prostit, nesimțitor în urmã,
Te-ai îngrozii... Cãci ori și ce cuprinzi
Și tot ce simți cu-a inimii bãtaie,
Nu e decãt purcederea ascunsã
Ce-au hotãrit o seamã de materii,
Cãrora tu pãmãnt le zici — și cari
De s'ar schimbã și tu te-ai prãbuși...
Frumosul doar, urtul și norocul
Și iadul tãu din duhul meu sunt smulse
Și 'mprejmuesc moșia ta îngustã...
Ce-aici socoți tu adevãr etern, —
E 'n altã lume poate-o nebunie
Și e firesc ce-ți pare utopie...
Greutate nu-i, ființã nu se mișcã,
Idee-i poate aierul de-aici
Și-i sunet poate raza dela noi
Și planta noastr'acolo e cristal...

Adam.

Nu mã oprești, — mai sus mai sus mã 'ndeamnã
Azi sufletul...

Spiritul pãmãntului.

Adame! E aproape

Sfârșitul tãu, întoarce-te 'napoi!
Poți sã ajungi puternic pe pãmãnt,
Dar desfãcãnd din cercul nostru mare

Ființã ta, — nu 'ndurã Dumnezeu
De fața lui sã te apropii, — cazi
Cãci fulgerã micimea ta...

Adam.

Ș'apoi
Nu-mi stricã moartea planurile mele?.

Spiritul pãmãntului.

Vai, nu rostii în lumea mea de duhuri
Acest cuvãnt al unei vechi minciuni,
De glasul lui s'ar îngrozii o lume...
Doar moartea ta pecete e — sfințitã —
Și Dumnezeu o ține pentru sine.
Nici mãrul rupt din al științei pom
Vai, n'a putut pecetea s'o desfãcã...

Adam.

Eu o desfãc...

(Sboarã mai departe. Adam cu un țipãt incremeneste.)

M'am prãpãdit acum...

Lucifer. (Rãzãnd.)

A biruit minciuna mea bãtrãnã.

(Impinge pe Adam în haos.)

In haos dar pluti-va pe vecie
Pãpușã ast', un astru nou ce poate
Pe seama mea vieatã va scodi...

Spiritul pãmãntului.

E fãrã vreme bucuria ta!...
El altã lume-abia dac'a atins,
O — nu-i ușor din țara mea sã scapi...
Te chiamã glas de-acasã, cunoscut,
Ridicã-te copilul meu...

Adam. (Venindu-și în fire.)

Din nou

Trãesc... O simt... O simt... Cãci iarãș sufer...
Dar dulce e și suferința asta...
Cãci groaznicã-i nimicnicia morții...
Oh — Lucifer... Mã dũ iar pe pãmãnt,
Pe martorul atãtor lupte sterpe
Din nou sã lupt — și fericit voiu fi...

Lucifer.

Și tot mai crezi, de-atãteaori infrãnt,
Cã lupta nouã are vre-un folos,
Cã lupta nouã ținta-ți implinește?...
O — 'n adevãr ãst suflet de copil
Azi omul doar mai poate sã-l pãstreze...

Adam.

O — nu m'atrag inchipuiri nebune,
Eu, țelul, știu cã n'am sã mi-l ajung.
Dar nu-i nimic? — Ce-i ținta implinitã?
Sfârșit de luptã, moarte este ținta
Dar vecinicã întrecere e vieatã
Și inșãș lupta-i ținta omenirii...

Lucifer.

In adevãr frumoasã mângãiere...
De-ar fi mãcar ideia luptei mare,
Dar mãne rãzi de truda ta de azi, —
Ce te 'ndemnã o jucãrie-ți pare.
In apãrarea libertãții moarte
N'ai sãngerat odat' la Chaeronea
Și-ei stat apoi cu Constantin alãturi
Domnia lumii sã-i întemeiezi?
Nu te-a rãpus martiriul credinții,
Ca mai târziu, cu armele științii,
Credinței inșãș dușman sã-i ajungi?

datul decât cu ajutorul partidelor 67-iste pe cari partidul kossuthist le combătuse vreme de 40 ani!

Că partidul lui Justh n'a reușit să-l realegă președinte al Camerei, nu se poate considera drept înfrângere.

Partidul independist de sub șefia lui Iusth are 150 membri deputați și e, prin urmare, cel mai puternic partid parlamentar. Partidul lui Kossuth a fost nevoit să încheie un compromis cu celelalte partide coalitate pentru a asigura reușita candidatului său cu o majoritate de abia 40 de voturi...

*

Și atitudinea noastră a Românilor?

Președintele clubului parlamentar al deputaților naționaliști a făcut unui redactor dela „P. Lloyd“ următoarea declarație:

„Am votat pentru Iuliu Iusth pentru că suntem în opoziție împreună cu grupul băncii autonome. Nu am putut vota pentru candidatul adversar, deoarece el este candidatul guvernului, al aceluia guvern care nici odată nu ne-a ascultat plângerile ci dimpotrivă totdeauna ne-a persecutat și care ține morțiș la votul plural, menit a nu aduce nici un folos țării sau monarhiei. Din punct de vedere individual, am votat pentru Iusth fiindcă el este un politician idealist și consecvent.

Atitudinea noastră este cea adevărată, deoarece nu am putut vota pe candidatul acelui partid care nu caută să realizeze principiile cuprinse în program; cum este și Kossuth, toți aceia zic, sunt trădători ai principiilor lor.“

Un alt membru distins al clubului, dl Dr. Iuliu Maniu, a dat următoarea explicație lămurită a motivelor cari au îndemnat clubul să sprijinească alegerea lui Justh.

„Intr'adevăr, la prima vedere, faptul că noi am votat cu Justh, pe când deputații croați au dat bile albe, ar putea să dea prilej la nedumeriri. Croații se găsesc însă într'o situație anevoiasă, care i-a silit să se abțină dela votare.

Coaliția sârbo-croată a fost în timpul din urmă calomniată de vrășmașii ei, cum-că ea ar pregăti o nouă „rezoluție humană“ cu Justh și că ar conspira cu kossuthiștii contra Vienei.

Scopul acestei manopere este de a compromite coaliția sârbo-croată în fața Vienei și a face jocul celorlalte partide croate. Spre a nu confirma acuzele vrășmașilor ei interni și externi, coaliția sârbo-croată s'a abținut dela votare, deși situația parlamentară și rezoanele politice ar fi cerut ca ei să voteze cu Justh.

Noi, deputații naționaliști, am votat însă cu Justh, căci nu puteam sprijini o majoritate în care se află Apponyi și mai ales Andrassy, autorul proiectului de vot plural. Dacă am fi votat cu ei, sau dacă ne-am fi abținut chiar dela votare, Andrassy ar fi putut invoca votul nostru drept un sprijin direct, sau indirect, al politice sale de asuprire a nemaghiarilor.

De altfel Justh ca președinte s'a purtat relativ într'un mod mai nepărtinitor și condescendent cu noi, decât predecesorii săi. Dacă faptul acesta nu a putut fi un motiv de a vota pentru el, n'a putut fi nici motiv de a-l combate. Intr'un cuvânt, nu simpatia pentru partidul kossuthist, ci aversiunea împotriva unui guvern Andrassy și Apponyi a determinat votul nostru.

Nu au avut loc nici un fel de tratative între noi și partidul lui Justh. Votul nostru nu e deci rezultatul unei convenții prealabile cu grupul său, ci un fapt trecător, care s'a închis imediat ce s'a deschis și care nu va avea nici o înrăurire asupra viitoarei noastre atitudini și nu atinge principiile noastre întru nimica.“

Declarațiile aceste fac cu prisos orice alte comentarii.

Afacerea Rakowski atât de vânturată de ziarele din Țară începe a arunca valuri și la noi. Domnul Rakowski după încercarea nereușită de-a se introduce în România prin pașaport fals, în loc să-și facă calea întoarsă spre occident, s'a oprit la Budapesta. Aici, venind cu aureola de martir al persecuțiunii românești, a fost primit cu brațele deschise de cătră dușmanii noștri. Și puțin alegătorul doctor n'a stat pe gânduri, ci a primit cu toată mulțumirea ospitalității ovreiescului „Pester Loyd“, unde în lungi articole înăcrite injură Țara românească. Se vede că sbuciumatul apostol socialist e bun bucuros în ori-ce societate, astfel nu s'ar fi alipit

întocmai de „P. L.“ care pe lângă cunoscutele-i sentimente anti-românești e și organul celui mai vulgar reacționarism reprezentat la noi prin feudalii unguri și capitalul ovreesc, care a dat naștere și acestei gazete. În acelaș timp când dl Rakowski se răsboiește cu România în ziarul ovreiesc, ține și întruniri cu meseriașii români din Budapesta, la cari invită și studențimea noastră. La aceste întruniri face pe Ahasverul sentimentelor generoase, pe martirul unei idei, pe *Românul* nenorocit că nu poate trăi în țara lui, pe pribeagul care bucuros ar schimba pâinea amară a străinătății cu un codru de mălai dela el de-acasă. Se înțelege că e cusută cu ață albă această șiretenie prea puțin românească și nu e de mirat că tinerimea universitară din Budapesta observând vinovata duplicitate a respins cu indignare povețele îndrăznețului călător. Și a făcut foarte bine. Noi încă sfătuim pe domnul doctor să nu ne mai încurce și dacă nu se poate mulțumi cu rolul de modest contemplator al frământărilor noastre, să se tragă trumușel la o parte și să ne lase în pace. Ca un popor asuprit ce suntem, avem un firesc sentiment de frățietate pentru toți nedreptățiții și pentru toți căți sufer, dar nu îngăduim nimănui în numele ori-cărei doctrine să batjocurească idealul nostru național. Noi ducem aici o luptă îndărătnică pentru conservarea *naționalității* noastre, pentru a putea să rămânem *români* noi și copiii noștri, și cel care dă mâna cu exploatatorii și asupritorii noștri — nu ne poate fi prieten. De-aceia dl Rakowski nu se poate aștepta la simpatia noastră chiar dacă ar avea pașaport în toată regula și și-ar putea exoperă revocarea ordinului de expulzare. În ori-ce caz pentru nevoile și durerile noastre avem lipsă de doctori mai buni decât doctorul Rakowsky.

Interviewuri aproape zilnice cetim în ziarele din Țară asupra situației politice dela noi. E de sigur laudabil interesul confrăților din România pentru afacerile noastre, dar nu prea

Adam.

Adevărat, dar ori și cât de 'ngustă
M'a 'nsufletit deapurura ideia.
M'a ridicat și sfântă deci a fost.
E tot atât... În formă de știință
De libertate, poftă de mărire,
Sau dacă 'n semnul crucii s'a ivit,
C'un pas a dus pe oameni mai departe.
Deci, inapoi la luptă — pe pământ.

Lucifer.

Azi nu mai știi ce-a prevestit savantul,
Ce-a socotit că 'n patru mii de ani
Inghiață tot și lupta se oprește?...

Adam.

Așa ar fi de ne-ar lipsi știința...
Dar simt și cred că noi vom birul...

Lucifer.

S'apoi găsi-vei luptă și putere,
În lumea ta ciudat meșteșugită
Din teorii răslețe 'nfripată,
Cum ai văzut-o 'n drumul tău deunăzi...

Adam.

Se schimbă tot și greșurile pier,
Răsar pe urma țintei implinite
Alte idei ce vieața 'mprospătează,
Dar noi pe veci să ne grijim pământul...
Mă dă, mă dă... Să coborim degrabă,
Căci vreau să știu ce 'nvățătură nouă
Mă va 'ndrumă pe drumurile ei
Pe cel pământ neperitor!...

Lucifer.

Să mergem!

Guy de Maupassant.

Tatăl.

(Sfârșit).

Când o întâlni, a doua zi, în omnibus, îi părură schimbată, slăbită. Ea îi zise:

— Trebuie să-ți vorbesc... Să ne coborim în bulevard...

Indată ce fură singuri, pe trotuar, ea îi zise:

— Trebuie să ne spunem adio. Nu pot să te mai văd, după cele ce s'au întâmplat.

El bălbăi:

— Da de ce?

— Fiindcă nu pot. Am fost vinovată. N'am să mai fiu.

Atunci el o imploră, o suplică, chinuit de dorințe, inebunit de nevoia de a o avea întregă, în delăsarea desăvârșită a nopților de dragoste.

Ea răspunde cu hotărâre:

— Nu, nu pot. Nu, nu pot...

Dar el se însufletea, se întărită mai mult. Și făgădui s'o ia de nevastă. Ea îi zise iarăși:

— Nu!

Și-l părăsi.

Opt zile 'n șir, el n'o văzù de loc. Nu putù s'o mai întâlnească și, fiindcă nu știă unde stă, o credea pierdută pentru totdeauna.

A noua zi, seara, cineva-i bătù la poartă. Se duse să deschidă. Eră ea. I-se aruncă în brațe și nu se mai împotrivi.

Timp de trei luni, îi fù amantă. El începuse să se sature de dansa, când ea îi spuse că e însărcinată. Atunci, el nu mai avea decât un gând! S'o rupă, cu orice chip.

Deoarece nu răusea, neștiind cum s'o ia, neștiind ce să zică, inebunit de neastampăr, speriat de copilul acela care creștea, — el luă o hotărâre supremă. Se mută, într'o noapte, și pieri.

Lovitura fù așa de tare, încât ea nu mai căută pe cel care o părăsise astfel.

Se asvârli la picioarele mamei sale, măr-turisindu-i nefericirea; și câteva luni mai târziu ea născu un băiat.

Ani trecură. François Tessier îmbătrânea fără ca vr'o schimbare să se facă în viața lui. El ducea traiul monoton și posomorit al birou-craților, fără speranțe și fără așteptări.

În fiecare zi, el se scula la acelaș ceas, cu-trieră aceleași străzi, trecea prin aceeaș poartă, în fața aceluiaș portar, intră în acelaș birou, se așeză pe acelaș scaun și făcea aceeaș treabă.

Eră singur pe lume, singur, ziua, noaptea, în casa lui de flacău. El puneă deoparte o sută de franci pe lună, pentru bătrânețe.

În fiecare Duminecă, făcea un ocol prin Câmpiile-Elizee, ca să privească cum trece lumea elegantă, echipajile și femeile frumoase.

Înțelegem ce rost are să popularizezi în Regat numele unor figuri din cele mai șterse din parlamentul maghiar cari, pe lângă că n'au nici o influență hotărâtoare în nici o chestiune politică la ordinea zilei, mai sunt și reprezentanții specifiului șovinism care lovește în existența noastră. Iată d. e. ziarul Minerva, într'unul din numerele trecute publică o serie de interviuri între alții cu deputații... Farkasházy, Pethő și Dezsőfy(?) Nu știu cine-o fi corespondentul ziarului bucu-reștean, dar în ori-ce caz e un slab cunoscător al oamenilor cu greutate din parlamentul maghiar. Și apoi ce împoartă publicul cetitor din România părerile politicianilor unguri despre hărțuiala lor. Cât despre părerea corifeilor maghiari în chestiunea naționalităților, o pot cunoaște confrății noștri în toate legile, din toate ordinele cari purced de pe malul Dunării, și n'au nevoie de antișambra Ovreilor din Budapesta. Mai bine ar căută să se aproprie cât mai mult de noi, să ne cunoască, să ne asculte și să ne înțeleagă. Atunci ar fi mai puțină desorientare și probabil și mai multă seriozitate în judecățile cari ne privesc.

Măsuri de apărare. O telegramă din Budapesta anunță că ministrul de interne, în înțelegere cu ministrul de comerț, a oprit intrarea în Ungaria a ziarelor „Viitorul“, „Minerva“ și „Conservatorul“ din București, sub pretextul că agită împotriva statului ungar.

Măsura aceasta a guvernului ungar nu ne surprinde de loc. Știm noi de mult că ținta tuturor guvernelor noastre — și mai ales a guvernului de acum — a fost și e să ridice un zid gros între noi și frații noștri din Regatul liber al României. La frontieră ni se fac mizerii, și până a ajunge la frontieră trebuie să colinzi trei zile dela autorități la autorități — fiindcă și se refuză liberarea unui pașaport.

Iar acum vreau să ne izoleze și prin oprirea ziarelor din Țară.

Nici odată n'am avut nevoie mai mare să știm ce se petrece dincolo de Carpați; niciodată n'am avut nevoie mai mare să știm că frații noștri din Regatul liber al României simt una cu noi și cu durerile noastre — și acum vine guvernul ungar și ne închide o cale însemnată de comunicație și încurajare...

Azi-mâne n'o să mai vedem ziar românesc din România... Și guvernul României?

A doua zi, spuneă tovarășului de muncă: — Intoarcerea dela pădure eră tare frumoasă ieri...

Iată că într'o Duminecă, din întâmplare, cutreerând niște străzi noi, el intră în parcul Moncean. Eră într'o dimineață limpede de vară.

Doicele și mamele, așezate de alungul aleilor, se uitau la copiii cari se jucau în fața lor.

Dar dintr'odată, François Tessier se înfioră. O femeie trecea, ținând de mână doi copii: un băețel de vre-o zece ani și o fetiță de patru ani. Eră ea.

El mai făcū vr'o sută de pași, apoi se lăsă pe un scaun, inebunit de emoție. Dănsa nu-l recunoscū. Atunci, el se reîntoarse, căutând să o revadă. Ea se așezase acum. Băiatul ședeă foarte cuminte lângă dânsa, pe când fetița făcea turte de pământ. Eră ea, neapărat ea. Părea o doamnă serioasă, îmbrăcată simplu, cu o înfățișare neșovăitoare, demnă.

El o privea de departe, neîndrăznind să se apropie. Băețelul ridică capul. François Tessier începū să tremure. Eră fiul său, fără îndoială. Și îl privi lung, și i-se părū că se recunoaște pe sine, așa cum eră într'o fotografie făcută odinioară.

El rămase ascuns în dosul unui copac, așteptând-o să se ducă, ca s'o urmeze.

În noaptea următoare el nu durmi de loc. Mai ales gândul copilului îl chinuse. Fiul său!

Ziarele maghiare cari ne înjură pe noi și pe cei din Regat în modul cel mai brutal intră neoprite în Țară... Nu cred oare cei chemați că ar trebui să răspundă oprind și ei intrarea în Țară a ziarelor maghiare, silindu-le astfel să protesteze ele în potrive măsurilor guvernului ungar. Numai lovind în interesele lor, poți să le aduci să ia apărarea dreptății...

REVISTA POLITICĂ.

Hoch Kossuth! Și a răsunit în camera deputaților și această aclamație ironică la adresa președintelui partidului „revoluționar“... Hoch Kossuth! Fiul celui care a detronat dinastia a ajuns să fie batjocorit de oamenii propriului său partid — pentru că manifestează o politică prea bizantină de dragul celui pe care tatăl-său l-a detronat.

Hoch Kossuth! l-au aclamat, în cameră, deputații din tabăra lui Iusth și sârmanul Franți a zămbit silit și s'a așezat la locul său îngândurat, tăcut și obosit... Poate va fi încercat să-și dea seama ce e de preferat: să fii consilier intim sau să rămâi simplu șef de partid încunjurat de dragostea și considerația partidului întreg?

Noul președinte al Camerei Deputaților. În urma rupturii din partidul independist, Iusth a ținut de cuviință să-și dea demisia din funcția de președinte al Camerei deputaților. Demisia a fost primită și Camera a procedat, a doua zi, la constituirea biroului sub președinția celui mai în vârstă deputat prezent, Pap Elek.

Partidul de sub șefia lui Kossuth a cerut și primit concursul celorlalte partide coalitate și cu ajutorul lor a reușit să aleagă președinte pe Gal Sándor, care a întrunit 201 voturi față cu 172, câte a întrunit Iusth.

În aciaș ședință au fost realeși vechii vicepreședinți Rakovszky și Naváy, cu o neinsemnată majoritate față cu candidații partidului opozițional: contele Batthyányi și Mérey Lajos.

Camera a hotărît să nu mai țină ședință până după rezolvirea crizei.

Libertatea de presă în Ungaria. Săptămâna trecută s'a pertractat procesul „trădătorului de patrie“ dl Ioan Mihu, ca autorul articolului „Sfărâmarea pietrii libertății cu dinamit“, publicat în „Libertatea“ pe acele vremuri.

Procurorul, Dr. Jeney, în incurcarea obișnuitelor fraze, aflând mai ales în cuvântul „șovinism“ o atățare ce primejduiește echilibrul acestei patrii, pretinde pedepsirea agitatorului Mihu în numele idealului oficios, pentru care sunt puțini acei 226 de scriitori români condamnați în ultimii ani la 181 ani temniță și 300,000 coroane. Molohul încă nu-i sătul.

D-l Dr. Cassiu Maniu susținū apărarea cu energie juridică, ajutată de deducții filozofice la înălțimea chestiei și strămtoră urit pe dl procuror, care drept refugiu cerea într'una modificarea întrebărilor.

Cu toate acestea, declarând jurații cu majoritate de voturi, că dl Mihu e vinovat, a fost condamnat, luându-i-se în considerare toate atenuantele „numai“ la 4 luni închisoare și 300 coroane amendă, cari se pot schimba în 30 zile temniță.

Dl Dr. Maniu a dat recurs de nulitate.

Audiențe noi. Miniștrii ungari din nou au început să bată drumul Vienei, fără să poată găsi, însă, soluția crizei atât de dorită de țara întreagă.

Duminecă a fost primit în audiență prim-ministrul Wekerle, iar Luni ministrul de interne Andrassy și apoi ministrul de comerț Kossuth.

Despre audiențele ce au avut loc nici unul dintre miniștrii n'a făcut declarații meritorice. Singur ministrul Kossuth s'a lăudat că Maj. Sa l-a primit „foarte grațios“!...

În ce privește propozițiile făcute de miniștrii, Maj. Sa n'a luat nici o hotărâre. Wekerle va mai fi primit odată în audiență și, probabil, atunci își va publica și Majestatea Sa hotărârea în ce privește rezolvirea crizei.

În general, toată presa vede situația într'o lumină foarte pesimistă.

Așa „Neues Wiener Tageblatt“ scrie următoarele:

„Audiențele de astăzi ale miniștrilor ungari au avut ca urmare o decepție generală, căci toată lumea se așteptă la o soluție definitivă a crizei. Acest rezultat s'ar fi putut obține dacă împăratul nu ar fi făcut oarecari rezerve în privința concesiilor cerute de Wekerle, Andrassy și Kossuth. Politicianii ungari doresc o soluție grabnică spre a împiedecă fortificarea grabnică a grupărei lui Justh.

Miniștrii insistă energic asupra concesiunilor spre a se putea prezentă cu un program po-

Oh, dac'ar fi putut să știe, să fie sigur?! Dar ce-ar fi făcut?

Îi văzuse casa; se informă. Află că o luase un vecin, un om cinstit, cu obiceiuri serioase, atins de strămtoarea ei. Acest om, știind greșala și iertându-o, recunoscuse chiar copilul său, — al lui François Tessier.

El se duse în parc Moncean în fiecare Duminecă. În fiecare Duminecă el o vedea, și în fiecare dată îl copeșea o poftă nebună, iresistibilă, să-și ia copilul în brațe, să-l acopere de sărutări, să-l ia cu el, să-l fure!

El suferea cumplit în ticăloasa lui singurătate de flăcău bătrân, fără afecțiuni; el suferea un chin groaznic, sfâșiat dn o duioșie părintească făcută din remușcări, din dor, din gelozie și din nevoia aceia de a-și iubi copiii, pe care natura a pus-o în măruntaele ființelor.

El voi să facă în sfârșit o încercare disperată și, apropiindu-se de ea, într'o zi, când ea intră în parc, îi zise întepenit în mijlocul drumului, vânat, cu buzele tremurătoare:

— Nu mă mai recunoști?

Ea-și ridică ochii, îl privi, scoase un țipăt de spaimă, un țipăt de oroare, și, luându-și de mâni cei doi copii, fugi, târându-i după dânsa.

El se întoarse acasă, ca să plângă.

Trecură și alte luni... El n'o mai vedea. Dar suferea zi și noapte, ros, mistuit, de dragostea lui părintească.

Ca să-și sărute fiul, ar fi murit, ar fi omorât ar fi făcut orice, ar fi înfruntat toate primejdiile ar fi încercat toate îndrăznelile.

Îi scrisese. Ea nu răspunse. După douăzeci de scrisori, el înțelese că nu mai trebuie să sperde de loc s'o îmblânzească. Atunci, el luă o hotărâre disperată, și gata să primească 'n inimă un glonte de revolver dac'ar fi trebuit, trimise soțului un bilet cu câteva cuvinte:

„Domnule,

„Numele meu trebuie să fie pentru d-ta o pricină de groază. Dar sunt atât de mizerabil, atât de chinuit de durere, încât nu mai am speranță decât în d-ta.

„Îți cer numai o întrevedere de zece minute.

„Am onoare... etc...“

El primi a doua zi un răspuns:

„Domnule,

Te aștept Marți, la orele cinci.“

Urcând scara, François Tessier se oprea din treaptă 'n treaptă, așa de tare îi bătea inima. În pieptul său eră un sgomot grăbit, ca o fugă de animal, un sgomot surd și violent. Și nu mai respiră decât cu caznă, ținându-se de rampă, ca să nu cadă.

La al treilea etaj sună. O bonă veni să-i deschidă. El întrebă:

— Domnul Flamel?

— Aicea, domnule. Pofțiți.

pular la viitoarele alegeri și a contrabalansă astfel influența grupării lui Justh. Monarhul cere însă ca guvernul să continue a conduce afacerile și fără concesi, lucru care nu le convine miniștrilor.

Cu toate acestea se crede că miniștri vor reuși să-l convingă pe împărat despre necesitatea unor concesi. In acest caz monarhul va cere garanții că guvernul e în stare să se mențină la postul său.

Disolvarea Camerei... Nimeni nu se mai îndoieste astăzi că oricare ar fi hotărârea Vienei, — situația nu poate fi lămurită decât prin disolvarea Camerei și publicarea de alegeri noi. Ceea-ce nu se știe, însă, e chestia foarte importantă, mai ales pentru noi, că cine va șede în fotoliul ministerului de interne, adică cine va conduce alegerile noi.

In Viena, în vremile pin urmă, se manifestă din nou un curent de șovăire și nesiguranță în măsuri și hotărâri care ne face să ne temem că la alegerile noi vom avea să luptăm împotriva celui mare terorism administrativ. — rămânând ministru de interne contele Andrassy, cel mai mare dușman al naționalităților nemaghiare.

In cercurile politice din Budapesta se afirmă chiar cu multă pozitivitate că miniștri ar fi ajuns la o înțelegere în ce privește formarea cabinetului. Lista noului minister ar fi următoarea:

Contele Andrassy, prim-ministru și ministru de interne, Wekerle, ministru pe finanțe, Kossuth, ministru de comerț; Apponyi, ministrul cultelor și instrucțiunii publice; fostul secretar de stat Bela Mezössy, ministru de industrie; Jekelfalussy ministrul apărării naționale și Iossipovich ministrul Croației.

Dacă zvonul acesta s'ar adevăra, nu ne-ar mai rămâne decât să luptăm alături de opoziția maghiară... pregătind terenul unei acțiuni noi, la care ne-am hotărât, însă, numai siliți.

Consiliile de miniștri. Consiliile de miniștri se țin lanț. Și e greu să se ajungă la înțelegere, fiindcă Viena cere garanții noi și anume:

1. Guvernul să dea garanție că în viitorul apropiat nu se vor cere noi concesiuni.
2. Să dea garanție că va împlini promisiunile ce le va face acum Regelui.
3. Kossuth și partidul lui să fusioneze de pe acum cu partidul popular și partidul constituțional.

Și el intră într'un salon burghez. Eră singur. Așteptă pierdut, ca'n mijlocul unei catastrofe.

O poartă se deschise. Un om se ivi. Eră mare, grav; puțin cam gros, în redingotă neagră. El arătă un scaun, cu mâna.

François Tessier se așeză, apoi, cu glasul găfâietor:

— Domnule... Domnule... nu știu dacă știi cum mă chiamă... dacă știi...

D. Flamel îl intrerupse.

— E de prisos, domnule, știu. Nevastă-mea mi-a vorbit de dta.

El avea tonul demn al omului bun care vrea să fie sever, și o majestate burgheză de om cinstit. François Tessier reluă:

— Ei bine, domnule, iată. Mor de durere, de remușcări, de rușine. Și aș voi odată, măcar odată, să imbrățișez... copilul...

D. Flamel se ridică, se apropie de cămin, sună. Guvernanta se ivi. El zise:

— Du-te și adu pe Ludovic...

Ea eși, ei rămaseră față în față, muți, neavând ce să-și mai spună, așteptând.

Și, de-odată, un băețel de zece ani se repezi în salon, și alergă spre acela pe care și-l credea tată. Dar se opri, încurcat, zărind un străin.

D. Flamel îl sărută pe frunte, apoi îi zise:

— Acum, sărută pe domnul, draguțule...

Iar copilul se apropie drăgălaș, privind pe necunoscut.

CRONICA LITERARA ȘI ARTISTICĂ.

„Cumpăna“ este titlul unei noi reviste literare ce va apare nu peste mult în București. Noua revistă va fi scrisă de distinși noștri literați, dnii D. Anghel, Il. Chendi, St. O. Iosif și M. Sadoveanu. Numele cunoscuților scriitori e cea mai bună garanție de reușită și nu ne îndoim că publicul cetitor va sprigină această laudabilă încercare de a-i da o bună revistă săptămânală, acum când „Sămănătorul“ e în agonie, iar „Noua Revistă“ a dlui Rădulescu-Motru tânjește în lipsă de scriitori.

Fecioara dela Orleans, minunata dramă romantică a lui Schiller, a apărut zilele aceste în traducere românească scoasă într'un frumos volum de casa de editură W. Krafft din Sibiu. Autoarea traducerii este cunoscuta noastră scriitoare, gingașa poetă Maria Cunțan, care prin cunoașterea deplină a limbei germane și prin incontestabilul simț de limbă românească de atâteaori dovedit, a izbutit să ne dea pagini de toată frumusețea. In fruntea cărții dșoara Eleonora Lemenyi ne dă un temeinic studiu istoric în care înfățișează personalitatea istorică a vestitei eroine. Cartea se poate comanda la librăria Krafft.

Votul universal este titlul unei broșuri ce publică dl Romul Boilă, avocat în Diciosânmartin în care se lămurește pe deplin această importantă problemă. E necesar ca cărturarii noștri dela sate, datori să lumineze poporul, să cetească această cărticică care le poate da cele mai potrivite îndrumări. Broșura face laudă dlui Boilă, unul din puținii noștri avocați cari folosesc condeiul și în afară de îndatoririle meseriei. Broșura costă 1 cor.

„Sirena“ este titlul unei drame în trei acte, o nouă lucrare a talentatului scriitor, simpaticul nostru artist dramatic dl Zaharia Bărsan. Piesa a fost cetită și primită în unanimitate de către comitetul Teatrului național din București, care a dispus punerea ei în repertoriu. Piesa dlui Bărsan, căreia i-se prevestește o bună reușită, va fi reprezentată pentru prima oară pe la începutul lunii Ianuarie.

„Neamul Românesc“, revista dlor Iorga și Cuza e pe cale de-a deveni ziar cotidian. Cel puțin așa pare dintr'un apel lansat în toate părțile de redacția revistei, în care se cere îndru-

François Tessier se sculase. Pălăria îi căzu din mână și eră gata să se prăvălească și el. Iși contemplă feciorul.

D. Flamel, din delicatete, intoarse capul și privea pe fereastră, spre stradă.

Copilul așteptă, tare mirat. El ridică pălăria și o dete străinului. Atunci, François, apucând pe micuț în brațe, încep să-l sărute nebun pe toată fața, pe ochi, pe obraji, pe gură, pe păr.

Ștregarul, speriat de această grindină de sărutări, căută să le ocolească, întorcea capul, îndepărtă cu mânuțele buzele lacome ale străinului.

Dar François îl puse jos, dintr'odată. El strigă:

— Adio! Adio!

Și fugi, ca un tâlhar.

Trad. de V. E.

O expoziție de pictură va aranjă zilele aceste în rotonda Ateneului din București dl Iser, talentatul caricaturist apreciat de cercurile artistice din țară și străinătate.

DI Alex. Steriadi, unul dintre cei mai distinși pictori români a fost numit custode al Muzeului Aman din București.

marea cetitorilor. Credem că ar fi o mare greșală să fărâmițați munca acestor doi profesori în coloanele unui ziar de zi. N'ar fi un câștig nici pentru cetitori, nici pentru cei doi scriitori cari par oboșiți chiar de pe acum. Aceasta ne-o dovedesc și articolele dlui Iorga din ce în ce mai laconice și mai nervoase și cronicile dlui Cuza adeseori lipsite de subiect și prea fragmentare. De altfel noi, cari probabil vom fi iurjurați pentru aceste rânduri binevoitoare, așteptăm în liniște hotărârea celor doi apostoli.

Plagiatul și inspirația. In legătură cu plagiatul d-lui D. Zamfirescu relevat de revista noastră, dl Ilarie Chendi publică în „Tribuna“ din Arad următoarele rânduri judicioase:

Un prozator, considerat de unii și detestat de alții, scrie romanul „Viața la țară“. In romanul acesta îi trebuie un personaj pesimist, pătruns de ideile negre asupra nimicniciei acestei vieți. Și cum procedează autorul? In loc de a face ca pesimismul eroului său să rezulte din faptele lui și din acțiunea întregului roman, ia o carte străină (de un frances numit Bourdeau) scrisă asupra lui Schopenhauer, traduce de acolo o pagină și mai bine și o pune textual în gura eroului, fără a povesti un cuvânt măcar despre proveniența acelei înalte înțelepciuni. Ear plagiatul descoperit, știți ce răspunde autorul în nr. 9 al „Convorbirilor Literare“?

„Un roman plagiază — zice d-sa, — atunci când reproduce scene sau caractere din alt roman. Iar când pune în gura unui personaj un aforism filosofic, fie și redat textual ca în originalul din care luat, uzează de un drept al său. Romanele moderne sunt scrise pe temeiul acestor preocupări sufletești, exprimate uneori, la autori de mână întâi în mod aproape doctrinar“.

Autorul plagiaturii în chestiune, scriind acest pasaj, este înainte de toate în mare rătăcire, numind plagiatul d-sale un simplu aforism. Ceeace a plagiat d-sa și ceace s'a pus în „Țara Noastră“ pe două coloane, nu este un singur aforism, ci o serie lungă de reflexiuni, luate textual din prefața unei cărți asupra lui Schopenhauer. Înțelegem să citezi un aforism celebru, datorit unui autor cunoscut, dar când imprumuți pagini de-a-gata din autori necunoscuți și din cărți puțin celebre, nu mai poate fi vorbă decât de un veritabil plagiat intenționat. Asupra acestui punct numai incupe discuție. Căci dacă am admite punctul d-sale de vedere, autorul cu pricina n'ar avea decât să ia un număr mai mare de autori străini, să compileze din fiecare câte o pagină și să-și „creieze“ astfel o operă originală. Și te pomenești că e în stare s'o facă.

Nu. Fie-că ai reproduș ca ale tale, scene sau caractere; fie-că ai mistificat publicul reproducând, supt eticheta ta, gânduri tipărite de alții, tot plagiat ai săvârșit.

Vorbind însă despre plagiat, suntem datori să ne facem o rezervă. Ar fi trist ca din diferitele cazuri ivite să tragem consecințe generale și să fim oare-cum bănuitori față de producția noastră literară. Una este plagiatul, care e o indeletnicire vinovată și trebuie pedepsită, și alta așa numita inspirație dintr'un alt autor, sau din literatura străină. Ar fi cu totul fals, să cerem fie-cărui scriitor o deplină independență față de ceea-ce a fost înaintea lui. Banala comparație, că fiecare autor este cumva verigă în lanțul întregii vieți literare, este cu totul adevărată. Căci nimeni nu se poate sustrage de supt puterea influențelor străine. Cultura universală, comunitatea de gândire și simțire a scriitorilor din diferite neamuri, aduc cu sine o legătură de reciprocitate, o atracție continuă și o vecinică inspirație dela unii la alții. O personalitate își însușește pe nesimțite și concretizează gândul vag și nelămurit al altei personalități și astfel naște adeseori o operă bună dintr'un sâmbure, prăsit pe pământ străin. Această inspirație da, e necesară și nu are nimic a face cu plagiatul umilitor.

Corespondență.

Jubileul de 25 de ani al primpretorului din Brad.*)

Cum a fost și cum ar fi trebuit să fie.

— Reflexii —

În noianul de rapoarte despre adunările noastre „splendide“, cu hotărârile lor „insuflete“, despre petrecerile și producțiile noastre „admirabil reușite“, despre „acțiunea națională“ a corporațiilor noastre de colo și de colo, despre „distingerea“ cutărui și cutărui individ, începem să ne închidem ochii la astfel de slăbiciuni de ale societății noastre, cari — azi în germene — mâne își pot arăta influențele stricacioase. Pornind din convingerea, că *numai prin noi și dela noi putem aștepta înaintarea și valorizarea noastră*, cred că a sosit timpul, să mai alegem la neghină, strigându-le celor netrebniți: în lături! Căci au trecut vremurile începuturilor, când cu ori ce preț căutam numai să ne formăm pătura inteligentă, în nădejdea că aceea — odată formată și întărită — nu va fi o pacoste pentru neam, ci va sta la postul său. Acum avem, har Domnului, avocați în prisosință, avem mulți medici, profesori, o frumoasă ceată de preoți și învățători, apoi mulți oameni de bancă și alte feluri de diplomați, — între cei drepti s'au strecurat însă mulți nevrednici, așa că în grajdul lui Augias e mult de curățit. .... Vieța de toate zilele ne arată, doară, că prea crește numărul celor ce n'au în vedere decât trebușoarele lor private, chiar și atunci, când e vorba de cele mai vitale interese ale societății, care-i cuprinde; că prea-s mulți cei cu politica nesinceră a bunilor noștri compatrioți sași, cari adecă vreau într-una să li-se sature și capra, dar să rămână și varza. Și apoi exemplul rău prinde, — dela unul se îndeamnă 3—4, dela aceștia alți 10—20 și așa mai departe, făcându-ne, mai ales în defavorul tinerimei care ar trebui să fie alta, o educație socială păgubitoare intereselor noastre.

Elita americană boicotează pe cutare consul al cutărui stat, din simplul motiv, că respectivul, în iperzelul său de a-și îmbogăți concetățenii, ar fi căutat să căsătorească cavaleri de-ai patriei sale cu milioanele americane, — îl boicotează ocolindu-l formal, iar consulul, făcut acolo absolut imposibil, e silit să vină acasă. Unde s'a pomenit la noi un atare boicot? La noi vedem bucurându-se de „cea mai distinsă stimă și considerațiune“ indivizi cari n'au altă capacitate decât târăirea pe jos și gudurarea pe lângă cei mari, — apoi creaturi ajunse fără muncă la grămada de aur, grămadă infectă, pentru care i-se apucă pulpanele măriei-sale stupidității cocotate în vârful-i, — cât și persoane, cari n'au alt dar decât darul declamărilor umflate prin adunări, ori pe acela al trândăviei în „dolce far niente“ fără să aibă altă putere de impunere decât o popularitate vânată ușor cu apucături rafinate de vulpoi și un exterior arătător, — se mai învârtesc în fine printre noi fel și fel de transfugi și trădători, cari, mulțumită surescendenței proletariatului nostru, se înmulțesc ca ciupercile sub influența binefăcătoare a indulgenței societății noastre. Și tuturor acestora, mare parte „fruntași“ chiar, nu li-se întâmplă nimica; din contra, sunt sprijiniți și măguliți de „partizanii“ lingușitori.

In ziua din urmă a lui Octomvrie a. c. s'a serbat, la inițiativa pretorului Kardos Árpád, jubileul de 25 de ani de slujbă a primpretorului din Brad. O sărbare și asta ca multe altele, întocmită cu plan, ca să se întărească înlăuntru și să se impună în afară societatea maghiară de funcționari din Brad și jur. „Căci Bradul are să devină un oraș care trebuie cucerit“, își zic compatrioții. Așa văd că se caută legătura lui prin

*) Pentru nota de observație justă și cumpănită publicăm aceste reflecții. Red.

linie ferată cu Deva nu din motive economice, ci curat patriotice (vezi articolii referitori la aceasta din „Deva és vidéke“). În Brad s'a înființat anul trecut o expoziție a inspectoratului de școale și s'a pus în fruntea ei un om care nu pregetă să meargă călare spre a cercetă școlile românești din ascunzișurile văilor și munților din jurul Bradului, Ne-am putea îndemna și dela aceasta. Tot anul trecut s'au deschis în Brad două școli civile ungurești cu învățători și învățătoare conștii de rolul societății maghiare între românii de acolo, o școală de stat de băieți și alta privată de fete. Acuma de curând s'a ținut în Brad adunarea generală a societății arheologice venite din Deva cale de 40 de Km. pe trăsuri, numai ca tot în Brad să se poată face o frumoasă manifestație de vieță a maghiarilor. Acestea toate au fost și sunt sprijinite în diferite forme și de cărturarii români. Dar să ne întoarcem la obiect. Pentru publicul nostru mare numele primpretorului jubilar nu-i de cea mai mare importanță; doar să vă spun că e și acela un nume unguresc ca toate numele, cari fac administrația printre Români. E doar și sărbătoritul nostru un „ochiu“ de-al puternicilor zilei, un „ochiu“ pus după apunerea vremurilor de fericită amintire ale lui Hodoș, Frâncu, Pipos din vechiul Zărând într'adevăr „falic“ „ut videant consules.....“ fiind doar cunoscut vandalismul valahilor lui Iancu.... dacă nu din practică, apoi măcar din redacțiile „maghiare“ ale „poporului ales“, care știe să îmbete cu apă rece pe adevărații Maghiari onești și ușor crezători, în vreme ce perciunații pescuiesc în turbure.

Altcum nu ne putem explica măsura luată de domnul fibrău din chestiune, măsură prin care mai anțart ne-a onorat comuna cu două companii ajustate ca în vreme de războiu, ca să „înnăbușe revoluția valahă“, revoluție inventată și ațată tendențios de jurnalele, pe cari le cetește și domnul primpretor *Krasznay* și sfătuitoarii d-sale. Într'adevăr, nici că se putea da o palmă mai strășnică bunului simț al Românilor, cu cari „fibrăul s'a năzuit să trăiască totdeauna în pace“, zice aceeaș gazetută locală „Zărând“, care acum vre-o 4 săptămâni cerea pe față. probabil din peana d-lui inspector de școale Benkő András, ca „să nu lase totul în cărua statului, ci să maghiarizeze și societatea“, pentru alcătuirea statului național maghiar. „Pace, pace“, dar vedeți mă rog, o „pace“ între baionete aduse în vremea celei mai desăvârșite — păci. Cam tragicomic, nu-i așa? Domnul fisolgăbirău știă doar bine, că deodată cu „tragerea în țepă“ a consăngenilor d-sale tovărășia maghiaro-iudeo-românească jucă cu țigara în gură „ferbli“ în casina din Brad și totuși ne-a ținut pe cap miliția vre-o trei săptămâni și n'a dat în publicitate nici o desmințire a infamei minciuni. Dar a trecut și paharul acela dela noi, iar presa maghiară n'a fost înhățată de procurorii statului și dl *Krasznay* n'a fost tras la răspundere....

Și acuma, dacă ne-am pornit, haid' să mai scormonim nițel prin activitatea mai proaspătă a celor 25 de ani. Nu ne prinde rău, căci pare-că ne cam face a uită.

Adevărat, domnul *Krasznay* nu se ține de specia primpretorilor cu cunoscutele „merite patriotice“ câștigate prin descoperirea cutărui „agitator“, dar se așteptă dela dânsul mai multă energie față de curente, cari căutau și caută să turbure adevărata pace dintre cetățenii „de diferite limbi“ ai cercului d-sale. Unde s'a mai văzut o batjocură ca tragi-comedia cu miliția? Doar singur cazul acela ar fi de ajuns, ca dela „nădrăgării valahi din Brad, cari se poartă ca și când ei ar fi stăpânii....“ (v. o coresp. a lui Kiss Béla din „Bud. Hirl.“ anul trecut) să nu se fi așteptat iubilarea. Și să mai zicem.

Până în anul trecut dl *Krasznay* a avut ca sfetnic de al său pe pretorul Candrea, român

vrednic și slujbaș harnic, care — natural — putea înțelege păsurile sătenilor, cari aveau de a face cu administrația. Ei bine, domnul Candrea a fost „pus în siguranță“, „avansat“ fiind asesor la sedria orfanală din Deva. În schimb s'au adus pe lângă dl primpretor cu un pătrar de veac la spate doi pretori, cari nu știu românește și cred că nici nu se prea rup cu învățarea limbei române. Ori și cum, dacă un administrator nu pricepe graiul cetățenilor, pentru a căror propășire trebuie să lucre, nu va putea face ispravă, neputând pătrunde în felul de gândire și simțire al acelor. Și fie „rațiunile de stat național“ ori cât de „nalte“, suntem în drept totuș să așteptăm, ca tocmai în interesul bine priceput al statului *oficianții să fie pentru popor*, nu întors.

Acelaș proces, să-i zicem „de curățire“, ni se pare că-l vedem și în alte puncte de ale cercului pretorial Brad. Un vice-notar român rămas încă membru prin corporațiuni legale de cultură română, *e destituit* din motiv că, aducându-și în zi de târg fiica la Brad, aceasta a fost îmbrăcată în costum și, prin urmare, încinsă cu un brău național, național însă nu din tendințe de iredentism, ci din tradiție populară românească. Dl Bedea — căci de dânsul e vorba — n'a voit să demonstreze cu brăul acela, îl știm doar că raționează și ce fire blândă e, ci-l va fi lăsat știindu-l ca o parte întregitoare a costumului. Scene de urmărirea tricolorului de cătră jandarmi vedem altminteri atât de des în piața Bradului, se înțelege la ordinul oficiului pretorial și al celor de mai sus. La confiscare li se spune cu solemnitate țărâncelor noastre, că „acelea-s colorile României“, fără ca ele să fi avut habar de așa ceva. Pentru aceleași colori a fost scoasă de jandarmi și dusă în curtea dela pretură mai anii trecuți o cruce ridicată de creștini cucernici și sfințită pe teritorul „Crișanei“, tot în vremea și cu iscălitura d-lui *Krasznay*. Iar acuma, de curând, am înțeles, că doar tot oficiul condus sub numele d-sale ar fi cerut dela oficiul protopresbiteral din loc, ca actele ce le dă acesta și sunt de lipsă la pretură să se scrie ungurește. Nu știu intrucât se conformează sau nu dl protopresbiter V. Damian, dar dacă-i așa, apoi e prea îndrăsneată cererea din anul iubilare....

Iată dară un mănunchiu de fapte vrednice de iubilat de cătră zeloșii noștri concetățeni maghiari, fapte, pe cari Românii dela banchet — dintre 240 de persoane vre-o 30 de inși: medici, avocați, profesori, preoți, învățători etc. — și-au uitat să le spună conmesenilor jidano-maghiari. Dar nu-i mirare, durerile trecute scad în prezent cu atât mai vârtos între pahare. ....Și apoi nici n'a fost dispoziție favorabilă pentru atari secături, după cântarea „himnusz“-ului, care, firește, nu lipsește dela nici o manifestație socială ungurească, cât și după toastul cutărui avocat cu clientelă românească, care se plânge, că față de așteptările guvernelor cât de grea li-e chemarea Ungurilor puși aci, „printre naționalități“..... Au avut tot dreptul să facă așa, iar ai noștri, dintre ei, datorința să facă întocmai ca ei, dacă au ținut să fie considerați de oameni cu creștere bună.

De încheiere o întrebare fraților cu musca pe — joben: în vreme ce dl *Krasznay* a exoperat pentru școalele civile maghiare din Brad subvențiuni de mii de coroane dela societatea bășagurilor de aur ajunsă în bunăstare prin munca brațelor românești, exoperat-a oare vre-un amărit de filer pentru gimnaziul românesc, care încă va fi având vre-un titlu de existență, chiar și din punctul de vedere al administrației maghiare din partea locului?

Incă ceva, ca cronica să fie completă. În seara zilei de 30 Oct. s'a aranjat în onoarea celui jubilar un frumos conduct cu torțe, la care

societatea băilor de aur a alăturat băieși români cu ștearturile. Orator festiv: dl Dr. Kugel, avocat evreu și mare matador al limbei și culturai maghiare. Tot atunci producție teatrală de diletanți, cercetată de o mulțime de Maghiari, vechi și noi, apoi Români și Nemți. Iar ziua următoare vizitele oficiale și — banchetul cu pricină.....

CRONICA EXTERNA.

Anexarea Bosniei și Herțegovinei. In zilele din urmă presa rusească și cea engleză a început să se ocupe din nou cu chestia anexării Bosnia-Herțegovinei din partea monarhiei noastre, aducând acuze grave ministerului nostru de externe. In chestia aceasta ziarul „Fremdenblatt“ din Viena publică acum următorul comunicat inspirat:

„In discuțiunea urmată in ultimul timp in ziarele mai ales engleze și ruse cu privire la evenimentele cari au precedat anexiunea, s'a produs un incident care a făcut acum de curând senzație.

Ziarul „Nowoje Wremja“ prin persoana redactorului ei Suvarin s'a adresat direct d-lui Aehrenthal pentru a afla dela dânsul adevărul precis asupra a ceea ce s'a petrecut înainte de Octombrie 1908 între Viena și Petersburg. Dl Aehrenthal a primit curtenitor demersul extraordinar al ziarului rusesc și i-a răspuns îndată.

Ministrul austro-ungar, crezându-se legat de oarecare rezervă din cauza pozițiunii sale, a putut să constate că declarațiunile sale făcute in delegațiuni asupra schimbului amical de vederi cu cabinetul din Petersburg înainte de anexiune au fost confirmate prin toate publicațiunile făcute până in prezent, precum a putut să semnifice acest punct ca afară din orice îndoială.

De altă parte dl Iswolski a relevat din nou că de atunci întotdeauna a accentuat caracterul european al afacerii Bosniei și Herțegovinei, precum și Sangiacului, in tratativele cari au precedat anexarea. Pe cât știm această împrejurare nu a fost nici odată contestată de către Austro-Ungaria. In adevăr, urmând acestui gând a avut loc sancțiunea formală a anexiunii din partea puterilor europene. Inșă acest caracter european al cestiunii nu exclude faptul că cabinetul rusesc — precum a declarat expres dl Iswolski in discursul său din Dumă — n'a mai avut mână liberă față de monarhie in ce privește obligațiunile anterioare, lucru de care dl Iswolski a ținut socoteală. De altfel cestiunea negocierilor cari au precedat anexarea nu posedă pentru Austro-Ungaria nici o importanță politică ci numai istorică. Prin urmare nu avem nici un interes a urmă cu discuțiunea. Cât despre cestiunea ridicată de presă in Rusia cu privire la publicarea documentelor secrete relative la Bosnia socotim că aceasta trebuie să o decidă cabinetele din Viena și Petersburg“.

Joiana.

Când a deschis ochii întâi eră într'o iesle cu pae și un ger de crăpau lemnele. A luat-o stăpănu-său cu brațul și a dus-o in tindă, apoi a dus-o și pe mă-sa. S'a năpustit, aproape să dea ușa jos, și a lins-o, a lins-o până a făcut-o albă!.. A supt Joiana toată iarna, dar nu-i lăsă decât o țată, că pe celelalte le mulgeau pentru copii. Când a dat in primăvară, a luat pe mă-sa de curm, iar ea se ținea pe urmă, și s'au dus departe, niciodată nu fusese Joiana atâta cale. Acolo eră lume multă, ea s'a speriat, iar când a băgat de seamă mă-sa, nu mai eră lângă ea. Tot drumul până acasă a mugit, dar pe mă-sa n'a mai văzut-o!..

Joiana a crescut apoi mai mult in casă cu copiii. Măncă cu ei, se jucă cu ei, o înhămau

la un cărucior și ea îl trăgea toată curtea. Dacă găsea pe prispă copiii cu codrul in mână, ea întindea încet botuțul mic și alb și aț! le lua mămăliga și apoi îi lingeă până îi împacă. Când n'aveau chef de joc copiii, Joiana se legă de căini, ori goniă găinile până le suia pe toate in vârful salcâmului. Iar pisica îi dă o labă peste bot și sărea pe tropuzan, de unde se strâmbă la ea și îi făcea pe necaz!..

Iarna Joiana dormea in tindă. Cât steteau stăpăni la vatră de vorbă, ea nu le dă pace, îi tot morfolea pe la spate. Ba îi lua căciula cu dinți din cap lui Miricel, ori desbumbă de ciumber pe lelea Mira; și dacă vedea că n'o bagă in seamă, întindea gâtul încet peste umăr și lipi cu limba pe la nas. Iar când scoteau dovleacul din cuptor, Joiana lungea botul pe furis și clant! dar numai decât îl lăsă jos și începea să sufle din nări, — se frigea și atunci se ducea să se culce...

Cum s'a desprimăvărât și au ieșit stăpăni la câmp, Joiana nu mai rămănea de car. Stă cât colo și ciupea troscot, cu must, iar când vedea că s'a depărtat căruța și auzia glasul: „nea, nea... Joiana!“ o rupea la fugă și nu se oprea până nu ieșea inaintea boilor. Câteodată o închideau acasă și toată ziua stă tristă la umbra salcâmului, lungită jos, cu botul pe pământ. De câteori auzia câte un muget, se scula in sus, ciulea urechile și se uită lung printre crăpăturile gardului, ascultă până ce se pierdea mugetul, apoi iar se culcă...

Joiana s'a făcut mare. Are doi viței, pe Mărțan și pe Plăvan. Viței s'au făcut și ei juncați, i-a pus la jug. Când pleacă cu carul, mă-sa se ține de ei și unde e dealul mai mare ea se pune in rând cu juncații, se uită când la unul când la altul și parcă ar vrea să tragă și ea să nu le fie prea greu. Joiana e tot blândă, cum a crescut. Când vine seara dela pășune, trage drept in casă și cu botul prin toate căldările. Și până nu-i dă nițel mălai să lingă, ori nu o minte cu o frântură de porumb, n'o scoate afară.

Intr'o zi s'a bolnăvit Miricel și a căzut la pat. Dimineața se aud țipete și strigăte pe nume, — Joiana păștia in grădină, — își ridică botul in sus și ascultă, apoi a rupt-o la fugă și s'a oprit tocmai in tindă. De-abia au dus-o de au legat-o. Când au plecat cu mortul, Joiana s'a uitat mult după el, a tras de ștreang și a mugit lung! A doua zi a venit iarăș pe prispă, a intrat înăuntru, a mirosit toate oalele, dar nu i-a mai dat nimeni nici o bobirecă. A ieșit cu botul in jos și s'a dus in coșare...

N'a trecut, mult o săptămână, și flăcăii lui Miricel au legat-o de căruța și au pornit la târg. Biata văduvă aplâns când a urnit cu Joiana. A mângăiat-o între coarne și i-a netezit scarlaonții pe frunte, iar vaca a lins-o pe obraz... Tot drumul s'a uitat îndărăt. In târg erau vite multe. Joiana a stat toată ziua culcată și tristă! Dar nu-i dă pace. Din când in când venea câte unul și o atingeă cu sfârcele biciului, iar stăpăni o plimbau de colo-colo.

Când s'a inserat a dus-o altul de funie și juncații au plecat cu căruța acasă. Au mugit și ei, a mugit și Joiana până nu s'au mai văzut..

A inoptat într'un dam singură, n'avea nici pe Mărțan lângă ea ca să-și întindă botul cald pe spinare-i, nici pe Plăvan s'o pieptene cu limba pe grebeni. Toată noaptea a tresărit, iar când se revărsau zorile a trezit-o și a înjugat-o la plug. Avea un tovarăș slab, cu șira spinărei lungă și deșirată și cu coastele eșite afară. Părâia țelina uscată, trosneau buturugile, cât fe-deleșu, in ferul ascuțit al plugului și Joiana trăgea din greu. Se opintea și tovarășul, dar puterile nu-l ajutau, se poticnea și cădea in genunchi pe brazdă. Degeaba dupuiau oticile in șoldurile uscate că anevoe se ridică... Când i-au dejugat de nămezi, tovarășul s'a dus cât colo și s'a culcat,

ochii îi lăcrămau, iar pe nări îi picură apă. Joiana s'a luat după el încet și n'a mâncat nici ea nimic. Când a venit stăpănu le-a a sărit in sus, tovarășul inșă nu s'a mișcat. I-a trântit un picior in burtă, tot nu! Apoi a scos restul dela jug și i-a cărat până l-a lăsat de urtt. Boul a întins botul pe pământ și a răsufat odată lung... atâta doar... Joiana a fugit cât colo și tremură carnea pe ea...

Vre-o două săptămâni a tras alături cu un bivoli și nu se potrivea deloc; într'o zi a izbit-o stăpănu cu furca in spate și i-a frânt piciorul drept. O junghia la os și îi tremură tot trupul, dar cine o lăsă in pace, trebuia să tragă in jug...

După vre-o lună vine stăpănu-său dela târg cu un juncan dindărăt. Joiana se uită lung și mugește. Eră Mărțan, voinic și trumos, și mergea cu pasul măsurat. Juncanul saltă capul și deschide ochii mari și limpezi, aproape nu-și mai cunoștea mama. Prea eră slabă și tristă. Se pri-vesc amândoi și se uită mult unul la altul; Joiana îl întreabă și de Plăvan, apoi își pleacă capul in jos mai tristă, iar Mărțan o linge pe frunte...

Au tras amândoi la jug o iarnă întreagă. Când urcă căruța la deal, ori înțepenea in vre-un șanț, juncanul se puneă in genunchi și nu se lăsă până nu luă din loc; se îngropă jugul in ceafa groasă și Mărțan ducea totul, numai să se poată ținea și mă-sa, că deabia-și țără piciorul beteag... Dar cum rămănea de un cot in urmă se pomenea cu ciomagul pac! in spinare. Joiana se poticnea, strănută pe bot și îi curgeau lacrimile. Juncanul se înfigea și mai mult in jug.

Intr'o zi cără stăpănu piatră din vadul gârlei. Eră înspre primăvară și se desfunderseră toate drumurile. Când eră soarele de două sulite pe cer dusesse două căruțe și până la nimiezi a mai dus încă de două ori atâta. Inspre seară încărcase carul și mai și; pusese încă două scânduri pe alături cu loitra. De se brodiă o piatră peste olaltă, apoi se făcea zob. Mărțan muiase vâna și el, suflă greu. Joiana deabia țără picioarele, scosese limba de un cot. Da să se oprească, dar n'o lăsă dela spate. Tărăș, grăpiș au dus carul până sub coastă. Aci stăpănu a vrut s'o tae deadreptul peste miriște ca să scurteze drumul. Șina de pe obadă crestează pământul moale și roata se afundă din ce in ce. N'a mers cât dai cu sburătura și roata dinspre cea intră într'un mușuroi de furnici până in căpătână. Bate stăpănu, trag vitele, dar degeaba. Se pune Mărțan in genunchi, trage și Joiana cât poate, curg ciomegile in spinare, inșă căruța nu se clinteste. A împins la roată și stăpănu cu umărul, dar tot nu s'a urnit. Apoi a luat casmaua din car și dă odată in spinarea uneia, odată in a celeilalte. I se indoaie șira spinării Joiane, tremură carnea pe ea și strănută pe nări. Mărțan se mai opinteste odată, se lasă in genunchi iarăș și cărnește spre dreapta. Trosnește inima căruței și proțapul se frânge dela jumătate...

Stăpănu turbează și mai mult. Dă cu amândouă mâinile in grămadă, dă, dă, dă!... Casmaua se răsucește in mână și intră tăișul până in muche între coastele vacii. Joiana cade in genunchi și mugește cât poate. Ochii blânzi și umezi se deschid mari, apoi îi închide încet și lungește gâtul pe pământ, iar Mărțan îi linge sângele de pe rană!... *I. Chiru-Nanov.*

Economie.

Mașina „Tornado“.

Aducem la cunoștința economilor noștri, că punem la dispoziția obștei mașina „Tornado“ pentru sfârticatul cocenilor (tulugilor, pășilor, paelor) de cucuruz, care e ușor de transportat având numai 160 kg. greutate, și ușor de manuat

și pe deasupra se poate folosi și la tăiatul altor nutrețuri.

Mașina se poate lua în primire oricând dela școala economică consistorială (Waiseng. 9). Cei, cari o folosesc, sunt îndatorați a o duce și a o returna în stare bună pe cheltuiala lor.

Apelăm la cărturarii noștri (preoți, învățători, notari, primari, etc.) să atragă atenția economilor din comune asupra acestei mașine.

Sibiu, 7 Noemvrie n. 1909.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiului“.

Pant. Lucuța,
prezid.

Vic. Tordășianu,
secretar.

ȘTIRI.

Sfințire de biserică. Frumoasa și una din cele mai mari biserici din arhidieceză, anume biserica din Cioara, unde în vechime am avut și mănăstire, va fi sfințită Duminecă, în ziua ss. Arhangeli, de părintele protosincol Dr. E. Miron Cristea ca încredințat din partea I. P. S. Sale arhiepiscopului Ioan.

Accidentul lui Kossuth. Din Viena se anunță că Luni, pe când Kossuth și Szterényi se duceau cu trăsura la hotelul „Sacher“ s'a întâmplat un accident, care lesne ar fi putut avea urmări mai grave. Trăsura ministrului ungar s'a lovit cu o trăsură de piață, care venea din altă stradă. Osia trăsurei de piață a intrat în cupeul lui Kossuth, și l-a lovit pe Szterényi în piept. Vizitiul lor a avut atâta prezență de spirit ca să evite o catastrofă.

Atentat într'un teatru. Intr'un teatru din Bruxelles pe când se jucă o piesă în matineu, două focuri de revolver au produs o panică mare între spectatori.

O doamnă foarte elegant îmbrăcată s'a dus în bufet și a cerut dela domnișoara care servea, o cutie cu bomboane. În momentul când aceasta se aplecă să scoată cutia, doamna elegant îmbrăcată a tras asupra ei două focuri de revolver, dintre cari unul i-a perforat inima, omorând-o pe loc.

S'a constatat că femeia este isterică, și imediat după comiterea crimei a început să plângă. Fiind dusă la poliție, a declarat că este soția unui inginer, și a ucis pe domnișoara din bufet pentru că a avut relațiuni amoroase cu bărbatul ei, din care cauză acesta a neglijat-o.

Gravă ciocnire de vapoare. Din Paris se telegrafiază că un vapor de pasageri al societății „Messagerie Maritime“ s'a ciocnit la Singapore cu un vapor englez. Au pierit 93 de persoane de pe vaporul francez. Vaporul s'a scufundat în două minute, atât de repede a pătruns apă în el.

Printre victime să află și baronul Benitzky cu soția lui.

Un nou proces panslavist în perspectivă. Din Viena se anunță că în curând va începe să se instruiască un nou proces de înaltă trădare, în genul celui dela Agram, pentru propagandă în contra alipirei Bosniei și Herțegovinei de Austria.

Procesul acesta, în care sunt implicați și trei deputați, se va judeca în sesiune extraordinară a Curții cu jurați. Vor asista la proces și ziaristi străini.

În legătură cu acest nou proces, credem interesant să amintim că procesul de înaltă trădare intentat de guvern în contra panslavistilor sârbi din Croația a costat 342.000 de coroane. Cheltuielile făcute cu stenografi se urcă la 60.000 de coroane.

Ciclon groaznic în America. Zilele aceste s'a deslănțuit asupra Americii și a insulelor ei un ciclon uriaș care a pustiit ținuturi întregi secerând nenumărate vieți de om. Ziarul „New-York Herald“ comunică că a primit din Port-au-prince știrea că Haiti și Republica Dominicană au fost pustiite de mari furtuni și de inecuri. În Haiti a fost și un însemnat cutremur de pământ. Port de paix, Gouaives, Capul Haitian și alte orașe au fost aproape cu desăvârșire distruse. Până acum s'au găsit 18 cadavre la Port de paix,

este însă temere că numărul morților este cu mult mai mare. Mulți morți se află sub dărâmurile caselor surpate.

O depeșă fără fir, transmisă din Kingston de către vaporul „Prinz August Wilhelm“ care a sosit la New-York, comunică că în urma uraganului care a băntuit s'au inomolit două vapoare. De Vineri cad la Kingston ploii torențiale pricinuind mari inecuri. Comunicațiunea pe calea ferată și cu tramwayele a fost suspendată. Numeroase persoane s'au inecat.

Radiotelegramele trimise de vaporul ham-burgez „Prinz August Wilhelm“ din Guantanamo asupra catastrofei din Jamaica spun că ploile continuă dela 5 Noemvrie. Pagubele sunt de 5 milioane de dolari. Mai ales plantațiunile de banane au suferit groaznic.

În urma ruperei cablurilor submarine între America și Jamaica, în fine s'a putut restabili comunicațiunea pe cale de telegrafie fără fir. Răspunsul nenorociților de locuitori a fost că de câteva zile au avut a suferi în continuu o ploae diluviană însoțită de uragane ne mai pomenite. Liniile ferate sunt distruse. Vasele, chiar cele de război, au suferit mari pagube. Sunt nenumărate victime.

Paulhan trei ore în aer. Pentru premiul de 250.000 fr. pus de ziarul „Daily Mail“ aviatorul Paulhan a sburat zilele acestea trei ore pe câmpul dela Brookland (Anglia). Cei 155 km. pe cari Paulham i-a făcut în trei ore, este jumătate distanță dintre Londra și Manchester, distanță în decursul căreia se va admite o coborâre. Paulhan ar fi putut să facă pe câmpul dela Brookland mai mult decât 155 km. dacă nu s'ar fi isprăvit cele 15 galoane de gazolină cât avea la dânsul.

El s'a ridicat cu biplanul său ziua la orele 12 și a dispărut îndată, la înălțime de 50 metri, între norii deși de unde abea îl vedeau din când în când pe câte o clipă. Când a făcut a 19-cea toură, publicul a izbucnit în ovațiuni entuziaste. Pentru că prin aceasta Paulham l-a întrecut pe Farman. La kilometrul 144 entuziasmul publicului devenise adevărat delir pentru că dacă Paulham se mai poate menține în aer să mai facă 36 km. atunci învinge și pe cel mai mare record pe care îl făcuse Farman la Rheims.

După 155 km. i s'a isprăvit însă gazolina și astfel a trebuit să se coboare. Eră palid, tremurâ de frig și de foame, zâmbea cu fața contractată și primea felicitările mulțimei.

— Dacă aveam gazolină mai multă, eră să fiu cel dintâi.

Lorzii Roberts și Derby îi strângeau mâna cu căldură și unul dintre ei zise:

— Aș vrea să te văd odată la înălțime mare.

— Îndată, mylord.

Își umplu mașina cu gazolină, puse să i-o ungă cu ulei și în linie serpentină se urcă la o înălțime de 130 m.

Săvârși atunci un fapt care făcu pe toți să incremenească. Stinse gazolina și opri astfel motorul să funcționeze. Mașina începă atunci să se coboare egal și fără nici un incident 100 metri, par'că ar fi fost o umbrelă. Aviatorul aprinse atunci gazolina, motorul începă să funcționeze și cu mișcări elegante Paulhan coborî drept lângă lordul Roberts.

Entuziasmul publicului nu se poate descrie.

O scrisoare ne trimite dl D. Moldovan, protopop în Sighișoara, în care cată să ne lămurească rostul imnului maghiar la conferența învățătorilor din tractul d-sale. Dl protopop spune că dânsul a primit dela autoritatea scolastică superioară programul cu pricina. Nu știm ce e adevărat aici, dar cert este că dl protopop în calitate de șef tractual ar fi putut schimba acest program. Restul scrisorii dlui protopop sunt vorbe fără nici un înțeles cari în nici un caz nu s'ar putea împrieteni cu tiparul. D-sa ne mai spune că și-a dat dimisia din postul de director al despărțământului Sighișoara, lucru, pentru care îl rugăm să primească felicitările noastre. Iată sfârșitul acestei scrisori: „*In fine că de prezent nu sunt membru (la Asociațiune) și din ce motiv, și ce voi face în viitor, e treaba mea și nu privește deloc pe „Țara Noastră“.* E admirabilă — nu-i așa — judecata acestui vrednic părtaş al clerului nostru?”

Proprietar-editor: OCTAVIAN GOGA.

Red. responsabil: DEMETRIU MARCU.

„CASSA DE PASTRARE“ (REUNIUNE) ÎN SĂLIȘTE.

PROSPECT.

Adunarea generală extraordinară ținută la 21 Septemvrie a. c. a decis urcarea capitalului social prin sporirea părților de fondare, dând posibilitatea și altor persoane fizice sau juridice, de a intra între marginile statutelor în șirul membrilor și de a-și acuirea părți de fondare de ale reuniunii noastre cu prețul nominal de Cor. 200.— și Cor. 100.— cuota proporțională la fondurile de rezervă.

Terminul de optare se fixează până la 31 Decemvrie a. c., având a se plăti până la acel termen Cor. 100.— adecă cuota la fondurile de rezervă.

Prețul părților de fondare se va solvi în sensul §. 6 din statut în 5 rate trilunare egale, și anume:

prima rată până la . . .	15 Ianuarie 1910
a doua	15 Aprilie 1910
a treia „ „	15 Iulie 1910
a patra	15 Octomvrie 1910
a cincia	15 Decemvrie 1910

Se pot plăti însă și mai multe rate deodată.

Părțile de fondare se vor extrada la nume și vor fi provăzute cu cuponi la purtător și cu un talon și se vor elibera numai după ce s'a vărsat întreg prețul acelora; până atunci ratele solvite se cuitează în titluri provizorii.

Pentru ratele plătite institutul rebonifică 5%, iar pentru ratele neplătite la terminile fixate socotește 5%, interese de întârziere.

Membrilor cari n'au vărsat la timp vre-o rată li se adresează câte o provocare cu termen de 30 zile și dacă nici până la expirarea acestui termen nu vor vărsa ratele recerate, sumele plătite vor intra în fondurile de rezervă, iar titlurile esmise se vor anula și sub aceiași numeri se vor exmite alte titluri de părți de fondare. Anularea se publică în ziarul designat pentru publicările institutului.

Cu începere din 1 Ianuarie 1911 părțile de fondare noi vor intra în toate drepturile și se vor bucura de toate favorurile părților vechi.

Rentabilitatea părților de fondare de asemenea este asigurată, avându-se în vedere avântul, ce l-a luat reuniunea în decursul celor 25 ani de existență.

Solvirile se pot face și prin Cassa de păstrare postală.

Din ședința direcțiunei „Cassei de păstrare“ (Reuniune) în Săliște, ținută la 23 Octomvrie 1909.

Direcțiunea.

P. T.

Aduc la cunoștința onor. public, că am închiriat restaurantul „Grand-Bierhalle“ în palatul consistorial, unde sub numirea

Grand-Restaurant Brote

voiu servi

mâncări bine pregătite, bere de Steinbruch și vinuri alese.

Primesc abonamente la masă pentru amiazi și seară.

Cu toată stima

Liviu Brote.